

فلسفه جرم‌انگاری فضیلت‌گرا

دکتر کامران محمودیان اصفهانی

با دیباچه: استاد دکتر محمدعلی اردبیلی
استاد دانشگاه شهید بهشتی



تقدیم به:

دغدغه‌مندان راه آزادی، قانون و فضیلت...

به مادرم که معنی دیگرپرستی اخلاقی را به من آموخت...

به پدر شوخ طبعم که زندگی را به‌مثابه یک شوخی سنگین تلقی کرد تا یک تراژدی تلخ...

به برادرم که برای اخلاقی‌زیستن هزینه کرد...

فهرست مطالب

گفتارگشایی و سپاسگزاری	۹
دیباچه به قلم دکتر محمدعلی اردبیلی	۱۱
مقدمه	۱۵

بخش اول: ارتباط اخلاق فضیلت سنتی و جدید با حوزه جرم‌انگاری؛ خوانش‌ها و چالش‌ها

فصل نخست: تأملی بر ارتباط مفاهیم اخلاق ارسطویی با حوزه جرم‌انگاری	۳۷
گفتار اول: مبانی اخلاق ارسطویی؛ سعادت، فضیلت و عدالت	۴۳
۱. سعادت و نسبت آن با فضیلت	۴۵
۲. انواع فضیلت: فضیلت‌های عقلانی و اخلاقی	۵۰
۳. بررسی دو موضع متفاوت از فضیلت ارسطویی؛ غایت‌گرایی و انگیزه‌گرایی	۵۴
۴. فضیلت ارسطویی و نسبت آن با فضیلت عدالت	۶۱
الف. شرایط لازم برای فضیلت اخلاقی از دیدگاه ارسطو	۶۲
ب. گسست و پیوست فضیلت و عدالت؛ تمایز خطای اخلاقی و خطای حقوقی ..	۷۱
گفتار دوم: ابعاد خطای اخلاقی در نظریه ارسطو و چگونگی ارتباط آن‌ها با مفهوم جرم ..	۷۷
۱. رذیلت	۸۰
۲. ناخودداری یا آکراسیا	۸۳
۳. خودداری یا آنکراتیا	۸۴
۴. تحلیل جایگاه بنیان‌های اخلاق ارسطویی در گستره مسئولیت کیفری	۸۶
الف. تمایز میان خودداری و فضیلت در عرصه مسئولیت کیفری	۸۶

۶ □ فلسفه جرم‌انگاری فضیلت‌گرا

- ب. تفاوت میان رذیلت و ناخودداری در گستره مسئولیت کیفری ۹۰
- فصل دوم: جستاری در باب اخلاق فضیلت‌جدید و چالش‌های دشوار آن در ارتباط با جرم‌انگاری ۹۸
- گفتار اول: خوانش‌های آثارگرا و انگیزه‌گرا و تأثیر آن‌ها بر عرصه جرم‌انگاری ۱۰۳
۱. قرائت آثارگرایانه از فضیلت و رذیلت و تأثیر آن بر گستره جرم‌انگاری ۱۰۵
- الف. نظریه نتیجه‌گرایانه فضیلت و رذیلت از دیدگاه جولیا درایور ۱۰۷
- ب. نظریه نتیجه‌گرایانه فضیلت و رذیلت از دیدگاه دیوید هیوم ۱۱۰
۲. خوانش انگیزه‌گرا از فضیلت و رذیلت؛ چگونگی تعامل انگیزه با عمل ۱۱۷
- گفتار دوم: تحلیلی بر نقد اخلاق فضیلت؛ چالش عمل درست و خطا در اخلاق فضیلت ۱۲۴
۱. دشواری تعیین عمل صحیح و عمل خطا در عمل فضیلت‌مندانه و رذیلت‌مندانه ۱۲۶
۲. معیارهای قاعده‌محور در اخلاق فضیلت و نقش آن در ارائه نظریه جرم‌انگاری فضیلت‌گرا ۱۳۳
- الف: رویکرد هرستهاوس ۱۳۴
- ب: رویکرد مایکل اسلوت ۱۳۷
۳. نقد مربوط به دور منطقی ۱۳۹
- گفتار سوم: رذیلت و شیوه پیوند آن با جرم‌انگاری ۱۴۰
۱. مفهوم‌شناسی و انواع رذیلت ۱۴۱
- الف. رذیلت‌های محض، بی‌اعتنایی و بی‌تناسبی ۱۴۲
- ب. رذیلت‌های حدوسط ۱۵۲
۲. نحوه ارتباط رذیلت با جرم و تبیین ویژگی‌های جرم‌انگارانۀ اعمال مبتنی بر رذیلت ۱۵۴

بخش دوم: نظریه جرم‌انگاری فضیلت‌گرا در آئینه فلسفه حقوقی و سیاسی فضیلت‌بنیان

- فصل نخست: جستاری در باب فلسفه حقوق فضیلت‌گرا ۱۶۳
- گفتار نخست: مسائل اساسی و چالش‌ها در باب فلسفه حقوق فضیلت‌گرا ۱۷۰
۱. تأملی در زمینه نظریه حقوقی فضیلت‌بنیان ۱۷۰

فهرست مطالب □ ۷

- الف. نظریه پردازی‌ها در فلسفه حقوق فضیلت؛ دیدگاه‌ها و نقدها ۱۷۱
- ب. فلسفه حقوق فضیلت محور کنفوسیوسی؛ خوانش چینی از اخلاق فضیلت محور ۱۸۶
- ج. شکوفایی بشر به عنوان غایت قانون گذاری؛ از جرم انگاری تا جرم زدایی رذایل اخلاقی ۱۹۳
۲. توجیه اصول جرم انگاری در آئینه اخلاق فضیلت ۲۰۰
- الف. اصل ضرر؛ چالش‌ها و دیدگاه‌ها ۲۰۵
- ب. پدرسالاری قانونی ۲۱۳
- پ. اخلاق گرایی قانونی؛ از خوانش‌های سنتی تا خوانش‌های نوین ۲۲۱
- گفتار دوم: قرائت‌های جرم انگارانه ارسطویی؛ خاستگاه جرم انگاری فضیلت گرا ۲۳۶
۱. تأثیر مفهوم ارسطویی حق بر جرم انگاری؛ حق به مثابه مفهومی اخلاقی یا اخلاقاً بی طرف ۲۳۷
۲. ماهیت جرم بر مبنای نظریه حقوق طبیعی ارسطویی ۲۴۵
- الف. عدالت طبیعی و قانونی ۲۴۹
- ب. قرائت‌هایی از حقوق طبیعی ارسطویی ۲۵۰
۳. حدود جرم انگاری ارسطویی از دیدگاه کتاب‌های سیاست و اخلاق ۲۵۲
- الف. نقش قانون در دولت شهر ارسطو ۲۵۳
- ب. حوزه قانون گذاری ارسطویی: کشمکش عدالت و فضیلت ۲۵۷
- پ. تمایز حوزه فضایل عمومی از فضایل خصوصی ۲۶۰
- فصل دوم: رویکردهای سیاسی و چالش‌ها در نظریه جرم انگاری فضیلت گرا ۲۶۴**
- گفتار نخست: توجیه سیاسی نظریه جرم انگاری فضیلت گرا ۲۶۸
۱. جرم انگاری فضیلت بنیاد در رویکرد غیر لیبرال؛ از خوانش سنتی تا جدید ۲۷۰
- الف. جرم انگاری فضیلت گرایانه غیر لیبرال حداکثری ۲۷۱
- ب. جرم انگاری فضیلت گرایانه حداقلی غیر لیبرال؛ خوانش یانکا و سولوم ۲۷۴
۲. جرم انگاری لیبرال فضیلت محور؛ تفکیک حوزه عمومی از خصوصی در بستر جمهوری خواهی ۲۸۱
- گفتار دوم: چالش‌ها در باب توجیه نظریه جرم انگاری فضیلت گرا ۲۸۶

۸ □ فلسفه جرم‌انگاری فضیلت‌گرا

۱. نقش رضایت ۲۸۸
- الف. نظریه فاینبرگ در باب نیروی هنجاری رضایت ۲۹۰
- ب. رضایت توأم با خطا: شرحی بر چگونگی کارکردنداشتن رضایت ۲۹۳
۲. گستره خودآیینی در جرم‌انگاری رذایل اخلاقی ۲۹۵
۳. توجیه نظریه جرم‌انگاری فضیلت‌گرا از دیدگاه اصل ضرر ۳۰۳
- الف. ناسازواری جرم‌انگاری فضیلت‌گرا با اصل ضرر ۳۰۵
- ب. سازواری جرم‌انگاری فضیلت‌گرا با اصل ضرر ۳۱۱
- پ. توجیه جرم‌انگاری فضیلت‌گرا براساس نظریه دوگانه خطا و ضرر ۳۱۳
- نتیجه‌گیری ۳۲۵
- فهرست منابع ۳۳۳
۱. فارسی ۳۳۳
- الف. کتاب ۳۳۳
- ب. مقاله ۳۴۱
- ج. پایان‌نامه ۳۴۷
۲. انگلیسی ۳۴۸
- A. Books ۳۴۸
- B. Articles and Book Chapters ۳۵۴